

NAMANGAN VILOYATIDA EKILADIGAN POMIDOR NAVLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI

Hosilova Nilufar Akmaljon qizi –

Namangan Davlat Texnika Instituti 1-bosqich magistranti.

Annotatsiya

Mazkur maqolada Namangan viloyati sharoitida keng ekiladigan pomidor navlari, ularning biologik va xo‘jalik belgilari, iqlim va tuproq sharoitiga moslashuvchanligi hamda hosildorligi tahlil qilindi. Shuningdek, pomidor o‘simligining umumiy botanik tavsifi keltirildi va viloyat uchun samarali hisoblangan navlar alohida yoritildi. Tadqiqot natijalari dehqon va fermer xo‘jaliklari uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar

Pomidor, Namangan viloyati, nav, hosildorlik, issiqxona, ochiq maydon, botanika tavsifi, sabzavotchilik.

Pomidor (*Solanum lycopersicum* L.) dunyoda eng ko‘p ekiladigan sabzavot ekinlaridan biri bo‘lib, inson ratsionida vitamin, mineral moddalar va organik kislotalarning muhim manbaidir. O‘zbekistonda, xususan Namangan viloyatida, pomidor ekin maydonlari yil sayin kengayib bormoqda. Viloyatning iqlimi – yozda issiq va quruq, kechalari esa salqin bo‘lib, pomidor yetishtirish uchun qulay sharoit yaratadi. Samarali hosil olishda to‘g‘ri nav tanlash muhim ahamiyat kasb etadi. Namangan viloyatida ekiladigan asosiy pomidor navlar. Namangan viloyatida ochiq maydon va issiqxona sharoitida quyidagi pomidor navlari keng ekilmoqda: Ochiq maydon uchun:

Mustaqillik-28 – o‘zbek seleksiyasi, yuqori hosildor, kasalliklarga chidamli.

Rio Grande – o‘rtapishar, qayta ishlashga mos, mevalari qattiq va saqlanishi yaxshi.

Bobkat F1 – yirik mevali, issiqqa chidamli, yuqori hosilli.

Red Stone F1, Seraj F1 – jazirama iqlimda yaxshi natija beradi.

Volgograd 5/95 – tezpishar, bozor uchun qulay.

Issiqxona uchun:

Pink Paradise F1 – shirin ta'mli, mevalari chiroyli, bozor talabida.

Lamiya F1 – kasalliklarga chidamli, hosildorligi yuqori.

Jalila F1 – transportirovkaga qulay, barqaror hosil beradi.

Alamina, Azra, Kommodo – issiqxonaga moslashgan, yuqori sifatli hosil beradi.

Pomidor (*Solanum lycopersicum* L.) — pasllenlar (*Solanaceae*) oilasiga mansub bir yillik o'simlik.

Ildiz tizimi: kuchli rivojlangan, asosiy ildizi 1 m gacha chuqurlikka boradi Poyasi: to'g'ri o'suvchi yoki yotib o'suvchi, balandligi 50–200 sm Barglari: yirik, patsimon bo'lingan, to'q yashil rangda. Gullari: sariq rangli, guldastasi oddiy yoki murakkab, changlanishi asosan o'zaro. Mevasi: ko'p urug'li, yumaloq yoki cho'zilgan shaklda, rangi qizil, pushti, sariq, to'q qizil bo'lishi mumkin. Urug'i: mayda, tuxumsimon, sarg'ish tusli. Pomidor (*Solanum lycopersicum* L.) dunyoda eng ko'p ekiladigan sabzavot ekinlaridan biri bo'lib, inson ratsionida vitamin, mineral moddalar va organik kislotalarning muhim manbaidir. O'zbekistonda, xususan Namangan viloyatida, pomidor ekin maydonlari yil sayin kengayib bormoqda. Viloyatning iqlimi – yozda issiq va quruq, kechalari esa salqin bo'lib, pomidor yetishtirish uchun qulay sharoit yaratadi. Samarali hosil olishda to'g'ri nav tanlash muhim ahamiyat kasb etadi. Pomidor (*Solanum lycopersicum* L.) – paslondoshlar (*Solanaceae*) oilasiga mansub bir yillik sabzavot ekini. Ildiz tizimi kuchli rivojlangan, asosan 1–1,5 m chuqurlikka kirib boradi. Poyasi tik, ba'zan yotib o'suvchi bo'lib, balandligi 50–200 sm gacha yetadi. Barglari patsimon bo'linmalaridan iborat, gullari sariq rangli, changlanishi asosan o'z-o'zidan sodir bo'ladi. Mevasi ko'pincha dumaloq yoki cho'ziq shaklda, qizil, pushti, sariq ranglarda bo'ladi. Urug'lari mayda, tuxumsimon shaklda, och jigarrang tusli. Namangan viloyatida ekiladigan pomidor navlari. Namangan viloyatida iqlim sharoiti turli pomidor navlarini ekishga imkon beradi. Ochiq maydon uchun asosan Mustaqillik-28, Rio Grande, Bobkat F1, Red Stone F1, Seraj F1, Volgograd 5/95 kabi navlar ekiladi. Bu navlar issiqqa chidamli, tezpishar va yuqori hosildorlikka ega.

Issiqxona sharoitida esa Pink Paradise F1, Lamiya F1, Jalila F1, Alamina, Azra va Kommodo kabi navlar keng tarqalgan.

Xulosa

Namangan viloyati sharoitida pomidor yetishtirish yuqori iqtisodiy samaradorlikka ega bo‘lib, to‘g‘ri nav tanlash orqali sifatli va mo‘l hosil olish mumkin. Ochiq maydon uchun Mustaqillik-28 va Rio Grande kabi mahalliy hamda chet el navlari, issiqxonalar uchun esa Pink Paradise F1 va Lamiya F1 kabi yuqori hosildor navlar tavsiya etiladi. Xulosa o‘rnida shuni aytish kerakki, Namangan viloyatida ekiladigan pomidor navlari xilma-xil bo‘lib, har biri o‘ziga xos afzalliklarga ega. Ochiq maydon uchun Mustaqillik-28, Bobkat F1 va Rio Grande navlari samarali hisoblanadi. Issiqxonalarda esa Pink Paradise F1, Lamiya F1 va Jalila F1 yuqori natija beradi. To‘g‘ri nav tanlash hosildorlikni oshirish bilan birga, kasallik va zararkunandalarga qarshi barqarorlikni ham ta‘minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Q.X. Xolmatov, “Sabzavotchilik”, Toshkent, 2020.
2. Uzdaily.uz – “O‘zbek seleksiyasida yaratilgan pomidor navlari haqida”.
3. Agro.uz – “Issiqxona uchun pomidor navlari tavsiyasi”.
4. Daryo.uz – “Buxoroda sinovdan o‘tgan pomidor navlari”.
5. Uza.uz – “Pomidor yetishtirishda nav tanlashning ahamiyati”.